

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

CARE: Gemonde 2023

Programma van Eisen voor een proefputtenonderzoek in Gemonde, gemeente Sint-Michielsgestel

Verspay, J.P.W.; van Londen, H.

Publication date

2023

Document Version

Final published version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Verspay, J. P. W., & van Londen, H. (2023). *CARE: Gemonde 2023: Programma van Eisen voor een proefputtenonderzoek in Gemonde, gemeente Sint-Michielsgestel*. (CARE notitie; No. 118). Universiteit van Amsterdam.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

J.P.W. Verspay & H. van Londen

CARE: Gemonde 2023

Programma van Eisen voor een proefputtenonderzoek in Gemonde, gemeente Sint-Michielsgestel

Versie 1.0 - definitief

CARE notitie 118

erfgoed brabant

Voor akkoord:

Naam: dhr. drs. S. Molenaar

Functie: adviseur bevoegde overheid

Datum: 4 juni 2023

Paraaf:

UNIVERSITEIT
VAN AMSTERDAM

CARE: Gemonde 2023

Oplegblad bij onderzoek 4730395100

J. Verspay

Aanleiding

In 2019 en 2022 hebben we samen met heemkundevereniging Den Hogert in het kader van het project Community Archaeology in Rural Environments (CARE) een gemeenschapsarcheologie-woekeinde georganiseerd in Gemonde waarin we verschillende proefputten groeven in en om het dorp. Een van de uitkomsten was dat we aan de oostkant van het dorp aardewerk vonden uit de tijd dat het leembosgebied de Bodem van Elde door de hertog van Brabant werd uitgegeven aan de ingezetenen van het gebied. Onze vondsten wijzen erop dat die uitgifte gepaard is gegaan met een grootschalige ontginning en inrichting van het gebied.

In een van de putten, echter, in Besselaar, kwamen we ook ouder materiaal tegen, van voor deze uitgifte. Dit wijst erop dat het buurtschap op dat moment al bestond, mogelijk als een eigendom van de illustere heren van Rode. Dat zou verklaren waarom Besselaar altijd onder Sint-Oedenrode is blijven vallen. Maar, een scherf maakt nog geen ridderlijk leengoed. Op uitnodiging van enkele deelnemers uit de eerdere editie kunnen we dit jaar terecht op twee terreinen in het buurtschap om dit verder uit te zoeken. Op 10 & 11 juni organiseren we daarom de derde editie van **Gemonde Graaft Geschiedenis**.

Locatie

De velden (perceel O503 & 571) liggen op natuurlijke dekzandkoppen aan de Beekse waterloop en zijn daarmee waarschijnlijke kandidaten voor de ligging van akkerland in de vroegste fase van het buurtschap, in de periode dat het wijdere gebied nog niet grootschalig is ontgonnen en gedraineerd.

Doel

Dit onderzoek beoogt:

- Vast te stellen hoe ver de agrarische bewoning in het buurtschap teruggaat en hoe dit zich verhoudt tot de uitgifte van de Bodem van Elde en de mogelijk oudere bezittingen die de heren van Rode hier hebben gehad.
- Aanwijzingen te vinden voor eventuele menselijke activiteiten in de late prehistorie.
- Inwoners van Gemonde e.o. te betrekken bij het onderzoek naar de geschiedenis van hun woonplaats.
- In contact te komen met een deel van de metaaldetectorhobbyisten die actief zijn in het gebied en overwegend ongebonden werken en hen te betrekken bij de activiteiten van de heemkundekring.

Methode en werkwijze

Het onderzoek bestaat uit een proefputtenonderzoek en een metaaldetectiekartering.

a. proefputten

Het proefputtenonderzoek is een voortzetting van de aanpak uit de eerdere edities en bestaat uit een reeks 1x1 m putjes die laagsgewijs worden verdiept tot in de ongestoorde ondergrond en uitgezeefd. Vondstmateriaal wordt per laag verzameld en gecorreleerd aan de bodemopbouw, welke na het verdiepen in het profiel wordt bekeken en gedocumenteerd.

De proefputten zijn uitgezet op basis van de geomorfologie en de (historische) geografie. Ze volgen het reliëf van de percelen en bieden een doorsnee van het terrein. Het plan is ruim opgezet met putten in een interval van 25m. Op die manier zijn er ruim voldoende locaties beschikbaar voor deelnemers. Het daadwerkelijke aantal dat onderzocht zal worden is afhankelijk van de opkomst. De selectie gebeurt door de projectleider. Deze kiest de voornaamste de punten om de hoofdlijn van de doorsnede inzichtelijk gemaakt kan worden, waarna het waarnemingsgrid nader verdicht kan worden naar gelang de deelname.

b. metaaldetectie

Vanwege het waardestellende karakter van het onderzoek wordt de metaaldetectie opgezet als steekproef van de verschillende percelen, meer dan een systematische kartering. Hierbij speelt mee dat de ervaring van de deelnemers sterk uiteenloopt, van ervaren detectorhobbyisten tot erfgoedliefhebbers die voor het eerst met deze techniek aan de slag zullen gaan. Om toch een representatief beeld te krijgen van de te onderzoeken terreinen, wordt door de projectleiding zelf toegezien op een gelijkmatige spreiding van de detectiecapaciteit over het terrein. Dit biedt in deze situatie meer houvast dan een strikt verzamelgrid.

Omdat de herkenbaarheid en de dateerbaarheid van de stukken prioriteit heeft, wordt in beginsel gekarteerd op non-ferro metaal en grotere ijzeren voorwerpen. Kleiner ijzer wordt daarbij gediscrimineerd. Wanneer daar aanleiding toe is, kan dit op specifieke plekken later alsnog meegenomen worden in de detectie.

Behalve de detectieapparatuur die CARE zelf beschikbaar stelt¹, is het de vrijwilligers toegestaan deel te nemen met hun eigen, vertrouwde apparatuur. Ook dit heeft effect op de gelijkvormigheid van detectie. Omdat andere factoren als ervaring en detectietechniek, maar ook de eigenschappen van het terrein zelf, zoals de mate van afdekking van oude horizonten, eveneens van invloed zijn op de uitkomst van de kartering, wordt dit niet als doorslaggevend beschouwd.

Alle metaalvondsten worden individueel ingemeten met GNSS-toestel (GPS)

Rapportage

Na afloop van het onderzoek wordt een kort verslag gemaakt van het onderzoek en de eerste bevindingen. De resultaten van het onderzoek worden samen met de eerder gegraven proefputten opgenomen in het opgravingsrapport.

---

¹ De CARE Summer School maakt gebruik van Minelab Vanquish 440 machines.

Puttenplan

